

Bahar Mektubu

Üzerinden iki ayı aşkın bir müddet geçmiş olsa da 16 Nisan Referandumu siyasî-toplumsal gündemimizdeki yerini korumaktadır. Artık, “yeni” değil, ama çok farklı bir Anayasa’mız var. Yeni Anayasa metni ile birlikte Devletin “esas teşkilât hukuku”nda meydana gelen değişiklikler, adını tam ve doğru olarak koymakta hayli zorlandığımız yeni bir “sistem” getirmiştir. İktidar kanadı bu yeni sistemi, “Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi” olarak adlandırıyor. Bu sıfatlandırmanın anayasa hukuku literatüründe nasıl ve ne ölçüde yer alacağını şimdiden kestiremeyiz elbette, fakat biliyoruz ki, farklı ve yeni sistemler ekseriyâ isimlere göre kurulmazlar; önce şu veya bu yolla kurulurlar, sonra da mâhiyetlerine uygun bir sıfat ve (terminolojik) isimlendirmeye kavuşurlar.

Meselâ, parlamentarizmin bünyevî zaaflarıyla başa çıkamayıp siyasî istikrarı temin etmekte zorlanan Fransa 1958 (5. Cumhuriyet) Anayasası ile hükûmet değişikliğine gittiğinde kimse bunu daha evvel emsalleri bilinen, denenmiş bir sistem (“yarı başkanlık”) diye ve literatüre yaslanarak, terminolojiden yardım alarak filân savunmadı; “böyle bir sistem hem siyasî istikrarı sağlar hem temsilde adâleti, hem de “güçler ayrılığı”nı barındırdığı için otokratik temâyüllere mâni olur”, tarzında bir mantıkla savunuldu. Neticede Fransız devlet başkanının unvanı yine Cumhurbaşkanı oldu, tabii sırf bundan ötürü yeni sisteme “Cumhurbaşkanlığı sistemi” demek de pek kimsenin aklına gelmedi. Anayasa hukukçuları, siyasî ilimciler vs. baktılar, düşündüler, tartıştılar... “Başkanlık” sistemi de diemediler, parlamentarizm de... Yeni Anayasa ihtiyacı, asıl “yönetimde istikrar” endişesinden doğduğu ve bir ölçüde “yürütme”ye öncelik verdiği için yeni gelen sistem “başkanlığa” daha yakın kabûl edildi ve “yarı başkanlık” sıfatı yakıştırıldı; zaman geçtikçe de bu sıfatlandırma isâbetli bulunduğu için “terim” olarak da literatürde kendine yer bulmuş oldu.

16 Nisan Referandumu ile değişen sistemimizin literatüre hangi sıfat ve isimle yerleşeceğini henüz bilemiyoruz. Zîra, esas olan yeni bir hukuk metninin mâhiyet ve muhtevasıdır; bu mâhiyet ve muhtevâ “sıfat”ı, sıfat da “isim”i mantıken karşılamalı, bir başka ifâde ile “hak etmeli”dir. Yoksa biz “Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi” diyoruz diye herkesin de öyle anacağını düşünmek yahut beklemek, olsa olsa “Türk tipi iyimserlik” olabilir.

Meselenin bu kısmını konuşup tartışmak için önümüzde yetesiye zaman var nasıl olsa, şu hengâmede daha fazla üzerinde durmanın pek bir mânâsı da yok, lüzumu da.

Elinizdeki sayı, 16 Nisan’da sandıktan çıkan netîcelerin “siyasî sosyolojisi”ni anlamak ve anlatabilmek gayesini taşıyor, bunu ne kadar başarabildiğimizin takdiri ise elbette okuyacak olanlara düşer.

Sayı münderecâtına gelince, asıl tartışmak istediğimiz “referandum” hakkında yayımlayacak çok fazla yazı bulamadığımızı (ve 1989’dan beri, tam 28 yıldır bunu ilk defa yaşadığımızı) itirâf etmek isterim. Konuştuğum ve konunun uzmanı olarak bilinen birçok yazar ve akademisyende açıkça hissettiğim isteksizlikle alâkalı hüküm vermek, yorumda bulunmak hakkını kendimde aslâ göremem. Ayrıca, bahis mevzuu olan, yani müşâhede ve hissettiğim şey hakikaten tam bir isteksizlik, heyecansızlık hâli ve buna yapışık gibi duran tuhaf bir “beyhûdelik” duygusu idi; bunun nesini ve nasıl yorumlayabilirim ki!..

Sizlerle paylaşmaktan imtinâ edemediğim bu “tatsızlığa” rağmen, elinizdeki *Türkiye Günlüğü*’nde yine de çok değerli analizler bulacaksınız. Onca meşgalesi arasında vakit ayırıp esaslı bir değerlendirmeyi kaleme alan sayın **M. Naci Bostancı**’nın, **Ali Yaşar Sarıbay** ve **Cengiz Anık** hocalarımızın “referandum” yorumları, bu dönemin canlı şahitleri olarak literatüre geçecek kıymette görüşler ihtivâ ediyor. Genç araştırmacılarımızdan **Haydar Barış Aybakır**, ciddi bir emek vererek 16 Nisan’da san-

dıktan çıkan oyları “rengine” ve bölgesine göre muhtelif kriterlerle tasnif edip tablolastırdı ve “amatör”lükten uzak bir derinlikle tahlil eden serin kanlı bir değerlendirme kaleme aldı.

Kemal Gözler hocamız, “devlet” lâfzının mânâ ve mefhumu üzerine geçen sayıda başladığı derin seyahate bu sayıdaki yazısı ile de devam ediyor.

Aliyar Demirci arkadaşımızın “15-16 Temmuz şiddeti”nin “sebepler ve sonuçları” hakkındaki yazısı da Sayın **Ersan Şen**’in gündemdeki hukukî tartışmalar bakımından canhıraş ikazlarda bulunduğu yazıları da yine bu sayının –aslında hiç de “dosya dışı” sayılamayacak– kazançları oldu. **İlkuğ Taha Taslı**’nın yakın tarihin çok istismar edilen meselelerinden birisi olan Dersim tartışmalarında, kelimenin tam mânâsiyle “suç üstü”nde buldukları da bir başka kazancımız...

Bunların ardından tarihçi arkadaşlarımız, **Sayın Tufan Gündüz**, **Meryem Kaçan Erdoğan** ve **Selda Güner**’in, husûsen Türk ilim ve irfanına, umûmen de tarihçilik mesleğinin birikimine hizmet ettiğine şüphe duyulmayacak evsafa makalelerini okuyacaksınız.

Bu sayıda son olarak **David Hearst**’in Katar krizi hakkında 7 Haziran’da kaleme aldığı kısa, fakat çok şayân-ı dikkat bir tahlile **Ömer Akın**’ın tercümesi ile yer verdik.

Emeği geçen yazarlarımıza samimiyetle arz-ı şükran eyleriz.

Memleketin ahvâline dâir ne düşündüğümüzü merak edenler için arzetmem lâzım ki, Türkiye ekonomisi gerçekten **iyi** gidiyor; alelumum ve objektif hangi kriterle bakarsanız bakın, 2017’nin ilk çeyreğinde tahminlerin üstünde ve yüzde 5’le büyümüş bir ekonomi için, en azından kısa vâdede, başka bir şey denemez. Hele hele, diğer sektör ve yahut sâhalarla mukayeseli olarak bakacak olursak **“çok iyi”** gidiyor ekonomi!.. Diğer sâhalara – ehemmiyet sırası ile hukuk, maarif ve hâriciyeye – gelince, “millî” niyâzımızı tekrar etmekten gayri bir cümle kurmak içinden de gelmiyor, elimden de: “Hayrolur inşallah!”

Yaklaşan Ramazan Bayramınız şimdiden mübârek olsun.

Bâkî selâm ve muhabbetle...

Mustafa Çalık